

УКД 349

Коваль М.С.

студ. гр. Ю-313 НУ «Запорізька політехніка»

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО: ПРОБЛЕМИ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

Адміністративне судочинство є процесом, в рамках якого виникаються правові відносини під час вирішення адміністративних правових питань. Згідно зі ст.2 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС) [1], головним завданням адміністративного судочинства є саме захист прав, свобод та інтересів громадян і організацій у сфері публічно-правових відносин від дій або бездіяльності державних та місцевих органів влади, їх посадових осіб та інших суб'єктів, які наділені владними повноваженнями. Цей захист забезпечується шляхом справедливого, безпристрасного розгляду адміністративних справ. Основне завдання судів адміністративної юстиції полягає у відновленні та захисті прав фізичних та юридичних осіб у випадках їх порушень у публічно-правових відносинах.

Однією з ключових проблем у забезпеченні належного адміністративного правосуддя в Україні є питання доступу до судової

системи. Вирішення цієї проблеми підкреслює важливість України як правової держави, оскільки воно визначається ефективністю реалізації конституційного права на відповідний судовий захист прав і свобод громадян [5, с. 150].

Серед проблем, що впливають на доступність правосуддя, можна відзначити зростаючий обсяг справ, які щороку надходять до судів, а також збільшення їхньої складності. Це відбувається у контексті широко поширеної негативної думки про можливості судового захисту, коли звернення до суду не завжди сприймається позитивно. У таких умовах посилення авторитету суду та підвищення ефективності його діяльності може призвести до ще більшого навантаження на суди [4, с. 125].

Іншою причиною, яка серйозно обмежує доступність судового захисту, є перевантаженість судів, що негативно впливає на строк розгляду справ та якість судочинства через необґрунтоване спрощення та порушення процедур. Багато скарг на порушення прав людини часто залишаються без розгляду вчасно через перенавантаженість судів різних рівнів, особливо місцевих судів.

Погоджуємось з думкою Л. Л. Савранчук у тому, що основними перешкодами для доступності адміністративного судочинства є значна навантаженість суддів адміністративних судів, віддаленість адміністративних судів від населення, а також високий рівень формалізму і значні витрати [5, с. 151]. Також й іншими вченими-адміністративістами вказуються основні перешкоди у забезпеченні доступності адміністративного судочинства, перевантаженні суддів, віддаленості та значні фінансові витрати [2, с. 135].

Підтримуємо позицію А.В. Руденко у тому, щоб уникнути плутанини при визначенні предметної підсудності адміністративних справ, можна розглянути можливість створення окремої системи адмін. судочинства, зважаючи на міжнародний досвід. Це сприятиме переходу від змішаної системи адмін. юрисдикції, де справи першої інстанції підвідомчі місцевим загальним судам та спеціалізованим адміністративними судами, до чітко визначеної системи адміністративних судів [4, с. 127].

На нашу думку система адміністративних судів, яка побудована в Україні, має недоліки. При створенні її не врахували належним чином розташування адміністративних судів, оскільки в кожній області зараз діє лише один адмін. суд на округ, що ускладнює доступ до правосуддя для громадян України через віддаленість. Тому, враховуючи викладене вище, необхідно провести реформу системи адміністративних судів і забезпечити більшу територіальну доступність до апеляційних адміністративних судів.

Також однією з проблем у сфері адміністративного судочинства, є проблема, пов'язана з застосуванням принципів адміністративного судочинства, наприклад, сюди можна віднести принцип верховенства права [6, с. 377].

Дослідниками вказується, що суть цього принципу полягає в тому, щоб всі державні інституції підпорядковували свою діяльність потребам реалізації та захисту прав людини, а також надавали пріоритет цим правам перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної та правової держави. Проте практика показує, що при розгляді спорів принципи пріоритету можуть суперечити положенням нормативно-правових актів та загальним принципам права [3, с. 163].

Проблеми також виникають при застосуванні принципу законності в адмін. судочинстві, що передбачає обов'язок суду вирішувати справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, і застосовувати інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом у межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України.

У сучасний період невірне застосування аналогії закону та посилання на норми процесуальних законів інших судових юрисдикцій є важливою проблемою. Це пояснюється тим, що в КАС не визначені нормативи підсудності окремих категорій адмін. справ. Деякі дослідники вважають, що в таких випадках судам слід утримуватися від застосування аналогії процесуального закону, якщо в законодавстві про адміністративне судочинство відсутня прогалина у регулюванні [6, с. 379].

В даний час також спостерігається ситуація, яка стосується перегляду ціннісних засад галузі адміністративного права, встановлення взаємозв'язку між цілями та завданнями діяльності держави та її апарату, забезпечення справедливого балансу між публічними, приватними, загальними та державними інтересами, які є ключовими факторами формування системи адміністративного права та процесу. Також, актуальною стає проблема розробки теоретичних засад розмежування принципів державного управління, принципів організації та діяльності органів державної влади, органів публічної адміністрації, закріплення в них вимог до належного управління та адміністрації, а також їх конкретизація в статутних (компетентних) актах та нормативно-правових документах.

На нашу думку, ці проблеми можна вирішити лише за допомогою комплексного підходу. Оскільки лише комплексне та узгоджене застосування принципів забезпечить правильність проведення адміністративного судочинства.

Проблеми в адміністративному судочинстві, такі як велика завантаженість суддів, віддаленість судів від населення, формалізм і високі витрати, вимагають системних змін. Створення окремої системи адміністративних судів може покращити ефективність розгляду адміністративних справ та уникнути плутанини. Також необхідно активно вирішувати проблеми, пов'язані з застосуванням принципів адміністративного судочинства, таких як принцип верховенства права та принцип законності, для забезпечення справедливого та правового розгляду справ. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, що забезпечить належний рівень адміністративного правосуддя та захист прав та інтересів громадян і організацій у сфері публічно-правових відносин.

Незважаючи на об'єктивні труднощі, адміністративні суди продовжують наполегливо працювати над забезпеченням судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб у публічно-правових відносинах. Україна активно вибирає проєвропейський курс, намагаючись втілити завдання, передбачені судовою реформою. Це вимагає подальших зусиль у подоланні корупції, оптимізації роботи та гармонізації законодавства з законодавством Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 03.04.2024).

2. Гузела Н., Гузела М. Адміністративне судочинство на сучасному етапі реформування судової системи України: постановка проблеми. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. 2022. №2(34). С. 133-139.

3. Капля О.М. Теоретичні проблеми реалізації принципів адміністративного судочинства. *Право і суспільство: Адміністративне право і адміністративний процес, інформаційне право*. 2017. №4. С. 163-167.

4. Руденко А.В. Реалізація принципу доступності в адміністративному судочинстві. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія: «Юридичні науки»*. 2008. Т. 21 (60). № 2. С. 125–129.

5. Савранчук Л.Л. Проблеми забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 150-153.

6. Шевченко Е.П. Сучасні проблеми застосування принципів адміністративного судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №8. С. 377-380.